

УДК [130.2:316.7]:796.01.07](44)»19/20»
DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.61.14>

ТІЛО ЯК ГАБІТУС: ФІЛОСОФСЬКИЙ ВНЕСОК П'ЄРА БУРДЬЄ НА ПРИКЛАДІ СПОРТУ

Ростислав Поліщук

*Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського,
кафедра олімпійської освіти*

*вул. Костюшка, 11, 79000, м. Львів, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-2900-2427>*

Сьогодення підкреслює, що існує проблема недостатньої кількості досліджень спорту та його інституцій. Вкорінена гендерна та расова нерівність, корупція та маргіналізація окремих осіб і груп у спорті свідчать про те, що вивчення спортивної культури вимагає ширшого соціального та етичного виміру для свого аналізу. Розроблюючи таке дослідження, ми намагалися застосувати соціальну теорію П'єра Бурдьє.

У статті розглянуто філософський та соціологічний потенціал концепції габітусу П'єра Бурдьє в аналізі тіла як соціального та культурного феномену. Здійснено спробу осмислення габітусу як своєрідного ключа до розуміння тіла в спорті. Автор мислить, що тіло в спортивному контексті не можна розглядати як біологічну сутність, оскільки воно є втіленням історично й соціально зумовлених практик, які засвоюються через досвід, дисципліну та практику повторення. Габітус як втілена схема сприйняття і дії формується в межах соціального поля, яким у цьому випадку виступає спорт, – простору з власною логікою, ієрархією капіталів і нормами. Також у статті акцентовано на тому, як різні види спорту формують специфічні тілесні габітуси, що репрезентують не лише технічні навички, а й соціальний статус, гендерні ролі та культурні коди. Проаналізовано приклади футболу, бойових мистецтв, художньої гімнастики як таких, що виявляють тілесну дисципліну, символічну боротьбу та інституційне підпорядкування. Особливу увагу приділено феномену символічного насильства, який проявляється у спортивній сфері як внутрішньо прийнята норма підкорення: через тілесний біль, жорсткий контроль, нормативну маскуліність чи фемінність. У висновках підкреслено, що теоретичні засади досліджень П. Бурдьє дозволяють критично осмислити спорт як простір соціальної репродукції та можливого опору, а також запропонувати нові підходи до вивчення тілесності в сучасному суспільстві.

Ключові слова: П'єр Бурдьє, габітус, тіло, спорт, соціальне поле, символічне насильство, спортивна культура.

Вступ. Сучасна філософія тіла, набуваючи міждисциплінарного характеру, дедалі частіше звертається до соціологічних концепцій, що дозволяють розглядати тіло не лише як біологічну одиницю, а як носія соціального значення. Одним із ключових теоретиків, який радикально трансформував підходи до аналізу тілесності, є П'єр Бурдьє [3–8; 11; 12]. Його поняття габітусу – структурованої та структуроутворювальної схеми втіленої практики – є підставою для осмислення тіла як простору соціального формування. Особливу евристичну цінність ця концепція набуває у сфері спорту – феномену, в якому поєднуються тілесність, дисципліна, символічна боротьба та соціальна мобільність.

У своєму масштабному дослідженні «Розрізнення: соціальна критика судження смаку» [3], П. Бурдьє визнав спорт одним із цікавих та плідних напрямків соціологічного аналізу, а його концептуалізація соціологічного значення спорту – як інституції, так і прак-

тики – з того часу вплинула на багато теоретичних та емпіричних досліджень соціального і культурного значення та репрезентації тілесних практик не лише в спорті, а й в освіті, мистецтві та медіа [13, с. 161–172].

1. Концептуалізація тілесного в контексті соціального

Поняття габітусу є центральним у соціальній теорії П'єра Бурдьє [3] й водночас одним із найпродуктивніших для осмислення тілесного як соціально сконструйованої реальності. Габітус визначають як систему сталих, але динамічних схем сприйняття, мислення та дії, що формуються в процесі соціалізації та водночас структуровано впливають на поведінку суб'єкта [8]. Ці схеми є втіленими: вони живуть у тілі, впливають на жести, поставу, ритм руху, манеру говорити – тобто на те, як людина «носить» своє тіло у світі. Саме в цій інкорпорації соціального досвіду в тілесну практику й полягає особлива цінність підходу французького філософа для аналізу спорту. Дослідник А. Осипчук зауважує: «Саме через габітус структура керує практикою. Разом із тим габітус розглядається як «системи закріплених, тривалих і здатних до транспонування диспозицій», тобто когнітивних мотивуючих структур, тенденцій чи схильностей, які, у свою чергу, репродукують структури через власне інкорпорування в практики» [1, с. 3].

У спортивному полі габітус реалізується через дисципліну тіла, формування навичок, рутину тренувань, засвоєння тактичних схем і прийомів. Проте ці тілесні практики не є нейтральними чи універсальними: вони опосередковані соціальним контекстом, походженням спортсмена, освітнім і культурним середовищем. Наприклад, ще на рівні юнацького спорту тілесна поведінка майбутнього спортсмена оформлюється відповідно до певних соціальних очікувань, які закладають ґрунт для формування габітусу. Те, як спортсмен «відчуває гру», передбачає не лише фізичну реакцію, а й інтуїтивне, втілене розуміння структури ситуації, що є результатом тривалої практики, організованої відповідно до соціального простору.

Особливість габітусу полягає в його здатності одночасно відтворювати соціальну структуру і бути інструментом дії в межах цієї структури. У контексті спорту це означає, що тіло стає місцем відображення соціальної ієрархії, культурного капіталу та символічної влади [5]. Наприклад, атлети з різних соціальних середовищ зазвичай демонструють відмінні стилі гри, що не зводяться лише до технічного рівня, а виявляють відмінності в способі мислення, взаємодії з командою, сприйнятті авторитету тренера. Таким чином, габітус формує не лише тіло в його рухах, а й тілесну суб'єктивність, що діє в рамках усталених, але не завжди усвідомлюваних структур.

У спорті габітус набуває особливої виразності через змагальність, публічність й інституційну організацію практик. Тут тіло постійно оцінюють, порівнюють, піддають нормуванню, і тому воно стає не лише об'єктом індивідуального самовираження, а й простором символічної боротьби. Усвідомлення габітусу як втіленої структури дозволяє переосмислити спорт не тільки як форму дозвілля чи професійної діяльності, а як складний механізм соціалізації, дисциплінування та ієрархізації тілесного.

2. Спорт як соціальне поле

У термінології П'єра Бурдьє спорт функціонує як соціальне поле – структурований простір відносно автономії, де діють специфічні правила, розподіляються форми капіталу (економічного, культурного, фізичного, символічного) та відбувається боротьба за легітимність і престиж [6; 7]. У межах цього поля діє габітус – втілений, практичний механізм адаптації, що дозволяє діяти ефективно, неусвідомлено дотримуючись правил гри. У цьому сенсі спорт є одним із найочевидніших прикладів функціонування габітусу в реальному соціальному контексті.

Особливістю спортивного поля є його підвищена тілесність: саме через тілесну практику – тренування, техніку руху, координацію, тактику – відбувається реалізація капіталів і символічної боротьби. Гравець у футбол, борець, фігурист чи бігун не лише виконує тілесні дії – він репрезентує втілене в тілі «відчуття гри», що є результатом тривалого засвоєння структур поля. Таке «відчуття» не є інтелектуальною рефлексією, а тілесним інстинктом, що ґрунтується на габітусі: наприклад, знання, коли і як віддати пас, яку трасекторію вибрати, як інтерпретувати неформальні сигнали команди.

Поле спорту, як і будь-яке інше соціальне поле, передбачає ієрархію: між аматорами й професіоналами, тренерами й підлеглими [9], між різними видами спорту. Водночас габітус кожного учасника структурується відповідно до доступних йому ресурсів, культурного бекграунду, соціального походження. Умовно кажучи, гравець із передмістя та вихованець елітної спортивної школи можуть володіти однаковими технічними навичками, однак їхні габітуси – стиль гри, комунікація, спосіб оцінювання ситуації – будуть суттєво відрізнятися. Ці відмінності виявляються не лише в індивідуальній техніці, а й у формі сприйняття гри як соціального процесу.

Крім того, тілесність у спорті формує певний тип соціального актора, який засвоює правила через практику, а не абстрактне навчання. Таким чином, габітус постає як механізм, що забезпечує «відчуття того, що варто робити» в певний момент, без необхідності раціонального аналізу. Це і є практичний сенс, притаманний соціальному полю спорту: дія відбувається на основі тілесної інтуїції, яка є водночас продуктом соціального структурування.

Тілесність у спорті – це не лише техніка руху, а форма знання. Це знання – інкорпороване, динамічне, структуроване історією соціального класу, доступом до ресурсів і нормативними очікуваннями, що діють у полі. У цьому сенсі габітус спортсмена не є універсальним – він завжди специфічний для виду спорту, соціального поля, статі, раси, культурної традиції, як зазначав П. Бурдьє у своїй статті «Спорт і соціальний клас» [6]. Аналізуючи спорт як поле, ми виявляємо не лише закономірності тілесної діяльності, а й глибинні механізми соціального упорядкування та репродукції.

3. Тілесний габітус і соціальна диференціація у спорті

Однією з ключових функцій габітусу є репродукція соціальних відмінностей, які виявляються не лише в мовленні, способах спілкування чи естетичних уподобаннях, а й у тілесних практиках. У спортивному контексті ця диференціація постає особливо рельєфно: тіло в спорті є не просто знаряддям, а «місцем» соціального, де проявляються класові, гендерні, етнічні та культурні маркери. Таким чином, тілесний габітус є чутливим індикатором соціального походження й водночас інструментом відтворення ієрархій.

П'єр Бурдьє у своїй праці «Спорт і соціальний клас» [6] підкреслював, що соціальні класи мають різні «смаки до тіла», які виявляються у виборі дозвілля, ставленні до фізичної культури, моделі самопрезентації. Наприклад, представники вищого класу частіше схильні до індивідуальних видів спорту, які підкреслюють естетизм, самоконтроль, витонченість (теніс, гольф, фехтування). Натомість для нижчих класів характерні колективні, фізично інтенсивні види спорту, в яких домінує груба сила і контактність (футбол, боротьба, бокс) [6]. Вибір виду спорту є не випадковим, а сформованим під впливом соціального середовища, доступу до інфраструктури, культурного капіталу, стилю виховання – усе це й формує відповідний габітус.

У своєму дослідженні «Розуміння відтворення нерівності у сфері охорони здоров'я: фізична активність, соціальний клас та габітус Бурдьє» це підкреслюють Вілтшир, Лі та Вільямс. Вони розглядають, як соціальний клас та концепція габітусу Бурдьє сприяють

нерівності у сфері охорони здоров'я, пов'язаній з фізичною активністю, а також, як соціальне походження людей впливає на їх доступ до спорту та участі в ньому, що зрештою впливає на стан їхнього здоров'я [12, с. 226–240].

Тілесний габітус у спорті також визначається гендерною соціалізацією. «Це важливо, оскільки проблема гендерної нерівності у фізичній культурі та в її рамках, у шкільному спорті та фізичному вихованні, попри все її багате значення, є практичною», – зазначають дослідники Девід Браун та Девід Альдус [10, с. 74–83]. Традиційні уявлення про «чоловічі» та «жіночі» види спорту відображають глибоко вкорінені соціальні уявлення про силу, емоційність, дисциплінованість, гнучкість тощо. Дівчат із дитинства частіше скеровують до гімнастики, фігурного катання чи танців – видів спорту, де культивується пластичність, легкість, естетика руху. Хлопці, навпаки, орієнтуються на контактні, змагальні й агресивні види – як-от футбол, боротьба, бокс. Ці тілесні коди стають основою гендерного габітусу, який у спорті не лише відтворюється, але й легітимізується як «природний».

Соціальна диференціація тілесного виявляється і в мовчазних очікуваннях щодо поведінки спортсмена: як він має виглядати, які емоції демонструвати, як спілкуватися з тренером чи суперником. Так, наприклад, у балеті тілесний габітус вимагає стриманості, концентрації, витонченості, що пов'язане з його історичним становленням у межах аристократичної культури. У бойових мистецтвах тілесність передбачає інше тіло – зібране, миттєве, інтенсивне, дисципліноване за іншими принципами. У кожному випадку спорт диктує певний «етос тіла» [2, с. 28], який є соціально сформованим і підтримується через інститути тренування, сортування та змагання.

Отже, спорт не є нейтральним простором розвитку фізичних здібностей. Навпаки – він функціонує як соціальний механізм селекції та ієрархізації тіл, через які відтворюється структура соціального простору. Тілесний габітус стає не лише засобом участі у спорті, а й критерієм відповідності домінантним нормам – як спортивним, так і соціальним загалом.

4. Символічне насильство та тілесне підкорення у спортивному полі

Одним із найменш очевидних, але ключових аспектів теорії Бурдьє є поняття символічного насильства – м'якої, непомітної форми домінування, яка діє через мовчазне прийняття встановлених норм, цінностей і структур. У полі спорту символічне насильство набуває специфічного вираження через тілесне підкорення: спортсмен або спортсменка не лише фізично дисциплінує своє тіло, а й інкорпорує систему очікувань, що формує прийнятну модель поведінки, вигляду, відчуття болю, емоційності й гендерної ролі. Цей процес відбувається не як насильницьке примушення, а як добровільне підпорядкування, яке здається «природним» або «нормальним».

Бурдьє наголошував, що символічне насильство є ефективним саме тому, що діє через габітус – тобто через тіло, яке погоджується з правилами гри ще до того, як ці правила буде раціонально усвідомлено. У спорті ця згодженість проявляється в готовності спортсмена терпіти біль і випробування, піддаватися інтенсивному фізичному навантаженню, обмежувати харчування, тренуватися на межі людських можливостей. Такі практики легітимуються не як насильство, а як «норма професіоналізму», «висока мотивація», «ціна перемоги». Вони є прикладом того, як тіло привчається до режиму самопідкорення, який відтворює не лише спортивну ефективність, а й соціальні механізми влади.

Особливу увагу заслуговує гендерний вимір символічного насильства у спорті. Тілесність жінок-спортсменок часто стає об'єктом подвійного контролю: з одного боку, від них очікується відповідність спортивним стандартам сили та витривалості, з іншого – відповідність гендерним стандартам краси, жіночності, зовнішньої витонченості. Ця подвійність створює ситуацію латентного насильства, в якій жінка змушена водночас бути

і спортсменкою, і об'єктом культурного споживання. Аналогічно в «мужніх» видах спорту від чоловіків очікують демонстрації емоційної холодності, жорсткості, високого болювого порогу, що є не менш жорсткою формою дисциплінування тіла.

У професійному спорті символічне насильство також реалізується через ієрархію тренер – спортсмен. Підкорення авторитету тренера, прийняття його вказівок як безапеляційних, жорсткі норми підготовки – усе це є елементами системи, де тіло спортсмена стає знаряддям досягнення зовнішньої мети (результату), часто всупереч особистим межам, здоров'ю чи свободі [9]. Парадоксально, але саме габітус спортсмена формує в ньому згоду з цією ситуацією, перетворюючи насильство на частину «внутрішньої логіки гри».

Усе це дозволяє розглядати спорт як не лише поле досягнень і змагань, а й простір соціального контролю, де тілесність регулюється, стандартизується і використовується в рамках структурної нерівності. Саме тут теорія Бурдьє надає аналітичний інструментарій для критичного переосмислення спорту: не як нейтральної сфери фізичного розвитку, а як глибоко соціалізованого інституту з усталеними механізмами нормалізації, символічного панування й тілесного підпорядкування.

5. Приклади з конкретних видів спорту

1. Гімнастика (особливо жіноча художня та спортивна). Цей вид спорту втілює найбільш явну форму символічного насильства, що діє під маскою естетичності та «вродженного дару». Тіла юних спортсменок піддаються жорсткому режиму тренувань, часто з дуже раннього віку. Роль тренера тут максимально авторитарна, а габітус гімнастики формується на основі тотального самоконтролю, витривалості, беззаперечного підпорядкування. Біль, виснаження, обмеження харчування – нормалізуються як «необхідні» компоненти успіху. Показовою є також вимога до зовнішнього вигляду: навіть у виснаженому стані тіло повинне виглядати «легким» і «граціозним». Таким чином, формується габітус, який не просто виконує роль функціонального інструменту, а сам стає продуктом дисциплінарної естетики.

2. Бокс. У боксі габітус маскулінності формує жорстку тілесну нормативність: контроль болю, пригнічення страху, емоційна стриманість, вольове перенапруження. Спортсмен привчається «терпіти» удари, а не уникати їх. У цьому виді спорту тілесне підкорення реалізується буквально – через повторюване прийняття болю як елемента гри. Соціальна легітимація жорстокості, особливо в аматорських середовищах, виступає типовим прикладом символічного насильства, адже воно сприймається не як проблема, а як атрибут справжньої мужності [14].

3. Балет (у контексті спорту/танцю як тілесної дисципліни). Попри те, що балет не є традиційно класифікованим як вид спорту, у ньому реалізуються всі принципи спортивної дисципліни: жорсткий графік, постійне перевантаження, контроль тіла, що межує з тілесним насильством. Габітус балетного танцівника – це результат багаторічного навчання мовчазній згоді на біль і підпорядкування ідеалу. Тіло має відповідати візуальному канону: стрункість, гнучкість, витонченість. Будь-яке відхилення від норми – вага, форма м'язів, фізіологія – стає причиною соціального маркування або виключення.

4. Сумо (Японія). Цей традиційний вид спорту демонструє приклад культурно специфічного габітусу, де символічне насильство реалізується через сувору ієрархію, ритуалізацію, обмеження індивідуального самовираження. Молоді спортсмени проходять тривале підкорення старшим борцям, учаться жити в спільноті за правилами, що регламентують навіть побутову поведінку. Тут тілесне підкорення є частиною культурного коду, що відтворює не лише спортивні, а й соціальні та релігійні ієрархії.

5. Професійний футбол (особливо в країнах з глибокими класовими контрастами). У професійному футболі спортсмен часто стає «тілесним капіталом», об'єктом ринку, що

піддається систематичному спостереженню, оцінюванню, «конструюванню». Символічне насильство тут проявляється в очікуваннях клубу, фанатів, медіа: спортсмен повинен бути сильним, витривалим, морально стійким, лояльним, емоційно контрольованим. У країнах Латинської Америки та Африки (приклад Садіу Мане), де футбол є каналом соціального піднесення, гравці з бідних районів часто приймають насильницькі умови тренування як єдиний шлях до виживання – тобто самі вбудовують символічне підпорядкування у свій габітус.

Ці приклади демонструють, що символічне насильство у спорті не є аномалією, а структурною характеристикою поля, де соціальні очікування реалізуються через тілесні режими. Габітус у кожному з випадків формується не лише на основі техніки, а через нормалізацію насильства як «умови успіху», що заслуговує на глибоке філософсько-критичне осмислення.

У бойових мистецтвах (джиу-джитсу, карате) тіло формується в рамках габітусу, що поєднує фізичну дисципліну і моральні коди (шанобливість, самоконтроль). У футболі габітус проявляється в манері руху, стилі гри, навіть у спілкуванні з суддею. У балеті – це максимально контрольоване тіло, яке є результатом жорсткого тренування, постійного коригування і підпорядкування ідеалу витонченості. Таким чином, кожен вид спорту має свій специфічний тілесний габітус, який є продуктом історичних, культурних та соціальних умов формування.

Висновки. Розглядаючи спорт крізь призму філософії П'єра Бурдьє, ми отримуємо унікальний аналітичний інструмент для осмислення тіла не як біологічного об'єкта чи простого механізму дії, а як соціально структурованої форми буття. Габітус виступає водночас і результатом соціального впливу, і засобом відтворення соціального порядку через тілесну практику. Саме тому спортивне тіло є не лише тренуванням, але й дисциплінованим, соціально ієрархізованим, нормативно детермінованим.

У полі спорту габітус проявляється як інкорпороване «відчуття гри», яке формується внаслідок тривалого занурення в специфічне середовище – з його ритмами, очікуваннями, нормами та вимогами. Тілесна дія спортсмена є не лише результатом навчання чи біомеханічного автоматизму, а й виявом соціального смаку, культурного капіталу, гендерної чи класової ідентичності. Таким чином, спорт постає як простір, в якому соціальне та тілесне перебувають у постійному взаємопроникненні.

Крім того, підхід Бурдьє дозволяє осмислити спорт як механізм не лише мобільності, а й репродукції нерівності. Символічне насильство, що діє через інститути тренування, нормативні вимоги до тіла, гендерні очікування та комерціалізацію спортивного успіху, формує тіло спортсмена не за законами свободи, а за законами підпорядкування. У цьому сенсі габітус – це не лише ресурс, а й межа: він окреслює горизонти можливого, але також нормалізує тілесне підкорення як «цінність», а не як проблему.

Філософський внесок Бурдьє полягає саме в тому, що він розкриває глибинну соціальність тілесного, відкриваючи можливість для критичного аналізу того, як тіло у спорті стає не лише засобом досягнення мети, а й простором соціального впливу, структурного насильства та символічної влади. У цьому контексті спорт можна розглядати не лише як арену змагання, а як складне соціальне поле, де тіло – це текст, що його потрібно вміти прочитати в координатах габітусу, капіталу і влади.

Список використаної літератури

1. Осипчук А. Габітус як механізм синтезу структури й агентності в соціологічній теорії П'єра Бурдьє. *Наукові записки НаУКМА. Соціологічні науки*. 2013. Т. 148. С. 3–10.

2. Поліщук Р. Національний спорт: метод, наст. Львів : ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2022. 60 с.
3. Bourdieu P. *Distinction: A Social Critique of the Judgment of Taste*. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1984. 640 p.
4. Bourdieu P. *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge : Cambridge University Press, 2002 (1977). 248 p
5. Bourdieu P. Social Space and Symbolic Power. *Sociological Theory*. 1989. Vol. 7, № 1 (Spring). P. 14–25.
6. Bourdieu, P. Sport and social class. *Social Science Information*, 17(6). 1978. P. 819–840.
7. Bourdieu, P. Program for a Sociology of Sport. *Sociology of Sport Journal*, 5. 1988. P. 153–161.
8. Bourdieu, P. Physical Space, Social Space and Habitus. In *Rapport 10, Instituto de Sociología y Geograf*, 1996. Universidad de Oslo. 20 p.
9. Hassanin, R., & Light, R. *The Use of Habitus in Research on Experience and Coach Development*. 2012. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED544479.pdf>
10. Hunter Lisa, Smith, W., & Emerald, E. (Eds.). *Pierre Bourdieu and Physical Culture* (1st ed.). Routledge. 214 p. pp. 74–83.
11. Kitchin, P. J., & Howe, P. D. How can the social theory of Pierre Bourdieu assist sport management research? *Sport Management Review*, 16(2). 2013. P. 123–134
12. Shilling, C. *The Body and Social Theory*. London: Sage. 1993. 232 p.
13. Tomlinson, A. Pierre Bourdieu and the Sociological Study of Sport: Habitus, Capital and Field. In: Giulianotti, R. (eds) *Sport and Modern Social Theorists*. Palgrave Macmillan, London, 2004. P. 161–172.
14. Wacquant, L. *Body & Soul: Notebooks of an Apprentice Boxer*. Oxford: Oxford University Press. 2004. 274 p.
15. Wiltshire, G, Lee, J & Williams, O. «Understanding the reproduction of health inequalities: physical activity, social class and Bourdieu’s habitus». *Sport, Education and Society*, vol. 24, № 3. 2019. P. 226–240.

THE BODY AS HABITUS: PIERRE BOURDIEU’S PHILOSOPHICAL CONTRIBUTION ON THE EXAMPLE OF SPORT

Rostyslav Polishchuk

Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Bobersky,

Department of Olympic Education

Kostyushka str., 11, 79000, Lviv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0002-2900-2427>

The present emphasizes that there is a problem of insufficient research on sport and its institutions. The entrenched gender and racial inequality, corruption and marginalization of individuals and groups in sport indicate that the study of sports culture requires a broader social and ethical dimension for its analysis. In an attempt to develop such a study, we tried to apply Pierre Bourdieu’s social theory.

The article examines the philosophical and sociological potential of Pierre Bourdieu’s concept of habitus in the analysis of the body as a social and cultural phenomenon. An attempt is made to understand habitus as a kind of key to understanding the body in sport. The author believes that the body in a sports context cannot be considered as a purely biological entity, since it is the embodiment of historically and socially conditioned practices that are learned through experience, discipline and repetition. Habitus as an embodied scheme of perception and action is formed within the social field, which, in this case, is sport – a space with its own logic, hierarchy of capitals and norms. The article also focuses on how different

types of sports form specific bodily habitus that represent not only technical skills, but also social status, gender roles and cultural codes. Examples of football, martial arts, rhythmic gymnastics are analyzed as those that demonstrate physical discipline, symbolic struggle and institutional subordination. Particular attention is paid to the phenomenon of symbolic violence, which manifests itself in the sports sphere as an internally accepted norm of submission: through bodily pain, strict control, normative masculinity or femininity. The conclusions emphasize that the theoretical foundations of P. Bourdieu's research allow us to critically understand sport as a space of social reproduction and possible resistance, as well as to propose new approaches to the study of corporeality in modern society.

Key words: Pierre Bourdieu, habitus, body, sport, social field, symbolic violence, sports culture.